

Deniz İş Kanunu

(Resmî Gazete ile ilânı : 20 . III . 1954 - Sayı : 8663)

No.
6379

Kabul tarihi
10 . III . 1954

Kanunun şümülü

MADDE 1. — Bu kanun denizlerde ve göllerde Türk Bayrağını taşıyan yüz elli ve daha yukarı grostonilâtoluk ticaret gemileriyle bu gemilerde çalışan gemi adamları ve bunların iş verenleri hakkında uygulanır.

Aynı iş verene ait gemilerin mecmu grostonilâtoları yüz elli veya daha fazla grostonilâtoya baliğ olduğu ve yahut iş verenin çalıştırdığı gemi adamları 10 dan fazla bulunduğu takdirde birinci fıkra hükmü tatbik edilir.

Bu kanuna tâbi bulunan iş verenlere ait mavna, şat ve benzerleri ile buralarda çalışan kimseler hakkında dahi bu kanun uygulanır.

Bu kanunun tatbikinde mavna, şat ve benzerleri de «gemi» ve buralarda çalışanlar da «gemi adamı» sayılır.

Yukarıki fıkralarda yazılı gemilerin bu kanunun şümülüne alınmaları sebebiyle vâkı olabilecek itirazlar Çalışma Vekâleti tarafından incelenerek karara bağlanır. Vukubulacak itirazlar kanunun uygulanmasını durdurmaz.

İş veren ve kaptanın tarifi

MADDE 2. — Bu kanunun uygulanmasında :

a) Donatana veya kendisinin olmıyan bir gemiyi menfaat sağlamak kasdiyle kendi nam ve hesabına işleten kimseye «iş veren» denir.

b) Bir iş akdine müsteniden gemide çalışan kaptan, zâbit ve tayfalarla diğer kimselere «gemi adamı» denir.

c) Gemiyi sevk ve idare eden kimseye veya müebir sebeple vazifesi başında bulunmaması halinde ona vekâlet eden kimseye «kaptan» denir.

Kaptanın bu sıfatla gemi adamlarına karşı muamele ve taahhütlerinden doğrudan doğruya iş veren sorumlu tutulur.

Yabancı gemi adamları

MADDE 3. — İşbu kanun hükümleri, mütekabiliyet esaslarına göre Türk gemi adamlarına aynı mahiyette haklar bahşeden devletlerin tâbiyetinde olup bu kanunun şümülüne dâhil gemilerde çalıştırılan gemi adamlarına da tatbik edilir.

5417 ve 5502 sayılı Kanun hükümleri mahfuzdur.

Akdiin şekli

MADDE 4. — İş akdi, iş veren veya iş veren vekili ile gemi adamı arasında yazılı olarak yapılır.

İş akdi üç nüsha olarak tanzim edilir; birer nüshası âkidlerden her birine verilir ve üçüncü nüshası da iş veren vaziyetinde bulunan kimse tarafından, geminin kaydedilmiş bulunduğu sicil dairesini çevresine alan bölge çalışma müdürlüğüne taahhütlü olarak gönderilir.

Akdin muhtevası

MADDE 5. — İş akdinde:

1. İş verenin ad ve soyadiyle ikametgâh adresi,
  2. Gemi adamının adı, soyadı, doğum tarihi ve yeri, sicili ve ikametgâh adresi,
  3. Gemi adamının çalışacağı geminin ismi, sicil numarası, grostonilâtosu ve kaydedildiği sicil dairesi (gemi adamının aynı iş verenin muhtelif gemilerinde çalışması ihtimali mevcutsa, bu husus iş akdinde ayrıca belirtilir.)
  4. Akdin yapıldığı mahal ve tarih,
  5. Gemi adamının göreceği iş,
  6. Gemi adamının hizmete başlayacağı tarih ve yer,
  7. İş akdinin muayyen bir müddetle akdedilmiş olup olmadığı, muayyen müddetle akdedilmiş ise müddeti veya sefer üzerine olduğu,
  8. Kararlaştırılan ücret esası ile miktarı,
  9. Ücretin tediye zamanı ve yeri,
  10. Avans şartları,
  11. Muhtemel diğer iş şartları,
- Gösterilir.

Muayyen müddet veya sefer için yapılan akit

MADDE 6. — İş akdi müddeti muayyen bir zaman veya muayyen sefer için veya müddetsiz olarak kararlaştırılabilir.

1. Muayyen bir müddet için yapılmış olan iş akdi bu müddetin hitamında sona erer. İş akdi gemi seyir halinde iken sona erdiği takdirde akit, geminin ilk limana muvasalatına ve emniyet altına alınmasına kadar devam eder.

2. Muayyen sefer için yapılmış olan iş akdi, mukavelede yazılı seferin sonunda geminin muvasalat ettiği limanda yükünü boşaltmasını mütaakıp sona erer.

Akdin zımnen uzatılması

MADDE 7. — Muayyen bir sefer için yapılmış olan iş akdinin hitamında gemi adamı iş veren veya iş veren vekilinin muvafakatiyle hizmete devam eder ve gemi de sefere çıkarsa, iş akdi bu seferin devamınca uzatılmış sayılır.

Muayyen bir müddet için yapılmış olan iş akdinin hitamında gemi adamı iş veren veya iş veren vekilinin muvafakatiyle hizmete devam ederse iş akdi aynı müddet için uzatılmış sayılır.

Resim ve harclardan muafiyet

MADDE 8. — Gemi adamı ile iş veren veya iş veren vekili arasında iş akdi münasebetiyle tanzim edilecek olan mukaveleler her türlü resim ve harçtan muaftır.

Akdin feshi

MADDE 9. — Müddeti muayyen olanveya olmıyan yahut da sefer üzerine yapılmış olan iş akdi aşağıdaki hallerde feshedilebilir :

I - İş veren veya iş veren vekili yahut kaptan tarafından :

a) Gemi adamının her hangi bir limanda geminin hareketinden evvel gemiye avdet ederek hizmete girmemesi veya gemiye hiç avdet etmemesi,

b) Gemi adamının gemide hizmet görmesinin tevkif, hapis veya gemide çalışmaktan menolunması gibi sebeplerle imkânsız bir hal alması,

c) Gemi adamının iş veren veya iş veren vekiline yahut da kaptana karşı kanun veya içyönetmelik hükümlerine aykırı hareket etmesi,

ç) Gemi adamının iş veren veya iş veren vekiline yahut da kaptana karşı denizcilik usul ve teamüllerini ağır bir surette ihlâl etmesi veya ahlâk ve âdaba aykırı ağır bir fiil ika etmesi,

d) Gemi adamının iş akdi hükümlerine aykırı hareket etmesi.

II - Gemi adamı tarafından :

a) ücretinin kanun hükümleri veya iş akdi şartları mucibince tediye edilmemesi,

b) İş veren veya iş veren vekilinin yahut da kaptanın gemi adamına karşı kanun veya içyönetmelik hükümlerine aykırı hareket etmesi,

c) İş veren veya iş veren vekilinin yahut da kaptanın gemi adamına karşı denizcilik usul ve teamüllerini ağır bir surette ihlâl etmesi veya ahlâk ve âdaba aykırı ağır bir fiil ika etmesi,

ç) İş veren veya iş veren vekilinin yahut da kaptanın iş akdi hükümlerine aykırı hareket etmesi.

III - İş veren veya iş veren vekili yahut da kaptanla gemi adamı tarafından :

a) Geminin ziyaa uğraması veya harb ganimeti ilân edilmesi veyahut Türk Bayrağından ayrılması,

b) Geminin her hangi bir sebeple (30) günden fazla bir müddet için seferden kalması.

Fesih hakkını kullanma müddeti

MADDE 10. — 9 ncu maddede yazılı haller dolayısıyla iş veren veya iş veren vekili ile gemi adamı için tanınmış olan akdi feshetmek salâhiyeti, iki taraftan her hangi birinin bu kabûl hareketlerde bulunduğu diğer tarafın ıttılâ hâsıl ettiği günden itibaren altı iş günü geçtikten sonra kullanılamaz.

İşbu hallerden dolayı gemi adamının yahut iş veren veya iş veren vekilinin iş akdini yukardaki fıkranın müddeti içinde derhal feshetmesi takdirinde, haklı olan taraf ayrıca dâva açarak haksız çıkan taraftan, hâkimin tâyin edeceği miktarda tazminat dahi alır.

Müddeti muayyen olmıyan akitlerin feshi

MADDE 11. — Gayrimuayyen bir müddet için tanzim edilmiş bulunan iş akdi 9 ncu maddede yazılı haller dışında gemi adamının hizmete alınmasından itibaren 6 ay geçmedikçe ve 15 gün evvel feshi ihbar edilmedikçe taraflarca feshedilemez.

Mahfuz hükümler

MADDE 12. — Ticaret Kanununun deniz ticaretinden bahseden ikinci kitabındaki kaptan ile donatan arasındaki münasebetlere ait hükümler mahfuzdur.

Fesih hükmününün mebdei

MADDE 13. — 9 ve 11 nci maddelere göre iş akdinin feshinde, fesih keyfiyeti, gemi seyir halinde ise, mukarrer limanda ve mukarrer liman değiştirildiği takdirde ilk uğrayacağı limanda geminin emniyet altına alınmasına kadar talik edilmiş sayılır.

Fesih keyfiyetinin bildirilmesi

MADDE 14. — İş akdi her ne suretle olursa olsun feshedildiği takdirde, feshin tarihi, mahalli ve sebebi iş veren veya iş veren vekili veya kaptan tarafından geminin kaydedildiği sicil dairesini çevresine alan Bölge Çalışma Müdürlüğüne taahhütlü olarak bildirilir.

Feshi tazammun etmiyen hal

MADDE 15. — Gemi Türk Bayrağını taşımak hakkını muhafaza ettiği müddetçe mülkiyetin kısmen veya tamamen her hangi bir şahsa intikali iş akdinin feshini tazammun etmez.

Tazminat

MADDE 16. — İş akdinin (9) ncu maddenin (II) ve (III) numaralı bentlerinde yazılı sebeplere müsteniden feshedilmesi hallerinde, aynı iş verenin hizmetinde veya aynı gemide hizmet süresi üç seneden az sürmüş bulunan gemi adamları hakkında (30) günlük ve hizmet süresi üç seneden fazla sürmüş bulunan gemi adamları hakkında ise (60) günlük ücretleri tutarında tazminat verilir.

Memlekete iade mükellefiyeti

MADDE 17. — İş akdi yabancı bir memlekette feshedilirse veya sona ererse iş veren veya iş veren vekili veya kaptan gemi adamını memleketine iade etmeye mecburdur.

Yabancı gemi adamlarının memleketlerine iadeleri mecburiyeti

MADDE 18. — İş akdinde yabancı gemi adamının memleketinin bir limanına veya mukavelenin akdedildiği limana iade edileceğine dair hüküm bulunmadığı takdirde iş veren veya iş veren vekili veya kaptan, gemi adamını ikametgâhının bulunduğu mahal limanına iadeye mecburdur.

Iade halinde yol ve iâşe masrafları

MADDE 19. — İş veren veya iş veren vekili veya kaptan iş akdinin feshinden veya sona ermesinden itibaren en geç bir hafta zarfında gemi adamını Türkiye'ye götürecektir ve hal ve zamanın icaplarına göre intihap olunacak taşıt vasıtasının biletini ve Türkiye'ye avdetine kadar zaruri masraflarını gemi adamına vermekle mükelleftir.

İş akdinde, gemi adamının Türkiye'nin hangi limanına kadar geçirileceğine dair bir sarahat bulunmadığı takdirde, iş veren veya iş veren vekili veya kaptan gemi adamını geminin bağlı bulunduğu limana kadar, birinci fıkrada yazılı şartlar dairesinde iadeye mecburdur.

İş akdinin feshi, gemi adamının ağır bir kusuru yüzünden vukubulmuşsa, bu masrafların gemi adamının istihkakından tevkifi mümkün olmadığı takdirde, iş verenin, ihtiyar ettiği masraflar hususunda, rücu hakkı mahfuzdur.

Memleket içinde iade mükellefiyeti

MADDE 20. — İş akdinin her hangi bir Türk limanında feshi halinde, mukavelede aksine sarahat bulunmadığı takdirde, gemi adamının, iş veren veya iş

veren vekili veya kaptan tarafından 19 ncu madde hükmü dairesinde geminin bağlı bulunduğu limana iadesi mecburidir.

İade hakkından mahrumiyet

MADDE 21. — Yabancı bir memlekette hizmetine son verilen veya iş akdi yabancı bir memlekette iken sona eren gemi adamı o memlekette, denizcilik işleriyle alâkalı olsun veya olmasın, başka bir iş verenle her hangi bir işin ifası için bir akit yaptığı takdirde, gemi adamının eski iş vereni kendisini Türkiye'ye iade ile mükellef tutulamaz.

(17, 18, 19 ve 20) nei maddelerde yazılı hallerde, gemi adamı, hizmetine son verilmesi yahut da iş akdinin sona ermesi tarihinden itibaren bir hafta içinde memlekete iade edilmesini talebetmediği takdirde iş veren veya iş veren vekili yahut da kaptan iade ile mükellef sayılmaz.

Bu kanunun (9) ncu maddesinin (I) numaralı fıkrasının (b) bendinde yazılı haller, gemi adamına atfedilemeyecek ahval ve şerait altında vukua gelmişse, bu maddenin ikinci fıkrasındaki bir haftalık müddet yukarda bahsi geçen (b) bendindeki mânilerin zâil olduğu tarihten itibaren işleme başlar.

İş müddeti

MADDE 22. — A) Bu kanuna tâbi gemilerde çalışan gemi adamlarının iş müddeti, genel bakımdan, haftada yetmiş saattir.

B) (A) fıkrasındaki hükmün hangi sınıf gemi adamlarına ve gemilerde yürütülen hangi çeşit işlere ne suretle tatbik edileceği, gemilere ait vasıfların ve sefer bölgelerinin arz ettiği hususiyetler de nazara alınmak ve ona göre gerekli ayarlamalar yapılmak suretiyle, çıkarılacak bir nizamname ile tesbit olunur.

C) (A) fıkrasında yazılı genel hükmün dışında kalmak suretiyle bu müddetten daha az veya daha çok çalışılması icabeden işler (B) fıkrasında bahsi geçen nizamnamede ayrıca gösterilir. Şu kadar ki, nizamname ile tesbit edilecek müddet haftada, en çok, seksen dört saati geçemez.

İstisnalar

MADDE 23. — Aşağıda yazılı işleri görenler bu kanunun iş müddetlerine ait hükümlerine tâbi değildir :

1. Kaptan veya bu kanunun (2) ncu maddesinin (C) fıkrasında yazılı olduğu şekilde, kendisine vekâlet eden kimse (şehir, körfez ve göl hatları kaptanlarıyla kılavuz kaptanlar dâhil);
2. Başmakinist;
3. Telsiz telgraf ve telsiz telefon memuru;
4. Doktor ve sağlık memuru;
5. Hemşire ve hastabakıcı;
6. Gemi kâtibi;
7. Ambar kâtibi;
8. Gemide kendi nam ve hesabına çalışanlar;
9. Asli vazifeleri can, mal ve gemi kurtarma ameliyelerine inhisar eden kurtarma gemilerinde çalışan gemi adamları.

Fazla saatlerle çalışma

MADDE 24. — Bu kanunun (22) ncu maddesiyle bu maddeye istinaden neşre-

dilecek nizamnamede iş müddetlerine ait olmak üzere gösterilmiş bulunan hadle-
rin aşılması suretiyle yapılan çalışmalar, bu kanuna göre, « fazla saatlerle çalış-
ma » sayılır.

Yapılacak her bir fazla saat çalışma için verilecek ücret, normal çalışma ücre-
tinin saat başına düşen miktarının % 25 - % 50 nispetleri arasında yükseltilmesi
suretiyle ödenir. Gemi adamıyla iş veren veya iş veren vekili yahut kaptan bu nis-
petin tâyininde serbestçe anlaşırlar.

Aşağıda yazılı haller fazla saatlerle çalışma sayılmaz:

1. Geminin, gemideki şahısların veya gemi hamulesinin selâmeti için kaptanın
yapılmasını zaruri gördüğü işler;

2. Gümrük, karantina ve sair sıhhi formaliteler dolayısıyla ifasına zaruret
hâsıl olan munzam işler;

3. Gemi seyir halinde veya limanda iken gemide yaptırılan (yangın, gemiyi
terketme, denizde çatışma, denizden adam kurtarma ve savunma) talimleri.

Fazla saatlerle çalışmalara tekabül eden ücretlerin kaydı için (27) nci maddede
bahsi geçen ücret ödeme defterlerinde ayrı bir hane açılır. Bu defterlerde, her gemi
adamının hesap kısmında, bu ücretlerin nispetleriyle kaçar saatlik fazla çalış-
maya ait oldukları gösterilir. Fazla saatlerle çalışma ücretlerinin asıl ücretler için
iş akdinde gösterilmiş bulunan zaman, yer ve devrelerde iş veren veya iş veren ve-
kili yahut da kaptan tarafından istihkak sahiplerine tam olarak ödenmesi mecbu-
ridir. (27) nci maddenin son fıkrası hükmü fazla saatlarla çalışma ücretleri hak-
kında da tatbik olunur.

Ücret

MADDE 25. — Gemi adamlarına ait ücretlerin iş akdinde yazılı bulunan za-
man, yer ve devrelerde iş veren veya iş veren vekili yahut da kaptan tarafından bu
kimselelere tam olarak tediyesi mecburidir.

Haklı bir sebep olmaksızın işini yapmayan gemi adamı, keyfiyet gemi jurna-
lına kaydedilmek ve gemi jurnalı yoksa bir zabıtla tevsik olunmak şartıyla, çalış-
madığı müddete ait ücretten mahrum edilebilir. Bu yüzden uğradığı zararın telâ-
fisi için iş verenin tazminat istemek hakkı mahfuzdur.

Avans

MADDE 26. — İş veren veya iş veren vekili yahut da kaptan, ihtiyaç ve talep-
leri halinde, gemi adamlarına verilecek avansları iş akdinde yazılı bulunan esaslar
dâhilinde ödemeye mecburdur.

Ücret defteri

MADDE 27. — Her gemide, noterlikçe tasdikli bir ücret ödeme defteri tutulur.
Şu kadar ki, liman seferi yapan gemilerde bu defterin iş veren bürosunda tutulması
caizdir.

Mukaveleleri mucibince gemi adamlarına yapılacak her nevi ödemelerin bu
deftere kaydedilmesi ve bu kayıtların inza veya makbuzla tevsiki mecburidir.

Talep halinde, bu kayıtların tasdikli bir örneği gemi adamına verilir. Bu mua-
meleler her türlü resimden muaftır.

Vesaika müstenit olmaksızın yapıla tediye iddiaları muteber değildir.

Haciz, devir ve temlik memnuiyeti

MADDE 28. — Gemi adamı ücretlerinin ayda 60 liraya kadar olanının haczi veya başkasına devir ve temlik caiz değildir.

60 liranın hesabında gemi adamının infak, iâşe ve iskânına mecbur olduğu aile fertlerine tahsis edilen meblâğlar ithal edilemez.

İş veren hesabına iâşe

MADDE 29. — Bu kanuna tâbi ticaret gemilerinde iâşe servisi kurulması mecburidir. Gemi adamları hizmete başladığı günden itibaren hizmetten çıkış anına kadar gemide meccanen iş veren tarafından iâşe olunurlar.

İşbu hüküm mezuniyetini gemi dışında kullanan gemi adamları hakkında tatbik edilmez.

Limanlar içinde, şehir hatlarında, körfez ve göllerde yolcu ve yük nakleden gemilerle mavna, şat ve benzerlerinde iâşe servisi kurulması mecburi değildir. Bu takdirde, iş veren iâşe mükellefiyetini nakden ödeme suretiyle yerine getirir.

İkamet yerlerinin temini mecburiyeti

MADDE 30. — Gemi adamlarına, hizmete giriş tarihinden itibaren hizmetten çıktığı güne kadar, rütbeleri, sayıları ve geminin cesametiyle mütenasip olmak ve yalnız kendileriyle eşyalarına munhasır bulunmak üzere gemi dâhilinde ikamet yerleri bedelsiz olarak tahsis edilir.

Her hangi bir kaza veya sair sebep yüzünden gemi adamının, gemide iskân ve iâşesine geçici olarak imkân olmazsa, iş veren, iş veren vekili veya kaptan tarafından münasip başka bir ikamet mahalli ve iâşe imkânı sağlamak için gerekli tedbirler alınır.

İkamet yerleri ve iâşe hakkında

MADDE 31. — Bu kanuna tâbi ticaret gemilerindeki gemi adamlarına tahsis edilen yatma, dinlenme ve yemek yerleriyle eczane ve revirlerin haiz olması lâzım gelen şartlar ve gemi adamlarına verilecek iâşe maddelerinin miktar ve vasıflarıyla bu şart ve vasıflardan hangilerinin ehemmiyetleri itibarıyla esasa mütaallik ve birinci derecede ve hangilerinin ise ikinci derece addedilecekleri Çalışma, Sıhhat ve İctimai Muavenet ve Münakalât vekâletleri tarafından müştereken hazırlanacak bir nizamname ile tesbit olunur.

İstisna hükmü

MADDE 32. — (31) nci maddede bahsi geçen nizamname hükümleri:

- a) 500 grostonilâtodan daha küçük gemiler;
  - b) Balık avına ve benzeri işlere tahsis edilen gemiler;
  - c) Romorkörler;
  - d) Sâbih vinçler;
- İçin uygulanmaz.

MADDE 33. — 3008 sayılı İş Kanununun (6, 29, ve 30) ncu maddeleriyle bunların ceza müeyyidelerine taallük eden aynı kanunun 108 nci maddesinin 8 ve 9 ncu bentleri hükümleri, bu kanun şümulüne giren ticaret gemileri ve gemi adamlarıyla bunların iş verenleri hakkında da uygulanır.

Yıllık ücretli izin

MADDE 34. — Aynı iş veren emrinde veya aynı gemide bir veya mütaaddit mukaveleye istinaden devamlı olarak en az bir yıl çalışmış olan gemi adamı yılda bir ay mezuniyete hak kazanır. İzin iş veren veya iş veren vekilinin uygun göreceği bir zamanda kullanılır ve bu müddete ait ücret tam olarak ödenir.

Gemi adamı, yıllık ücretli iznini yabancı bir memleket limanında veya iş akdinin yapılmış bulunduğu mahalden gayri bir yerde kullanmaya icbar edilemez.

İş akitlerine yıllık ücretli izin hangi limanda kullanılacağı hakkında hüküm konulabilir.

MADDE 35. — Bu kanun hükümleri gemi adamına daha elverişli hak ve menfaatler sağlayan kanun, mukavele, teamül veya âdetlerden doğan haklara hâlel getirmez.

Bu kanunun uygulanması neticesi olarak iş verene terettübeden vecibeler gemi adamlarının ücret ve sair haklarının daha aşağı hadlere indirilmesine sebep tutulamaz.

Sosyal sigorta

MADDE 36. — Bu kanunun şümülüne giren gemi adamları 3008 sayılı İş Kanununun 7 ni fashı ile 4772 sayılı İş Kazalariyle Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortası, 5417 sayılı İhtiyarlık Sigortası ve 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası kanunlarına tâbidirler. Bu kanunların iş verenlere yüklediği mükellefiyetler aynen gemi iş yerleri hakkında da cari olur. Ancak, sosyal sigorta kanunları hükümlerinin işin mahiyetinin icabettireceği şartlar dâhilinde ne gibi değişik usullerle gemi adamlarına ve iş verenlere uygulanacağı Çalışma Vekâleti tarafından hazırlanacak nizamnamelerle tâyin olunur.

Teftiş ve murakabe

MADDE 37. — Bu kanun hükümlerinin gereği gibi yürümesini sağlamak üzere yapılması lüzumlu görülecek takip, murakabe ve teftişler Çalışma Vekâleti tarafından ifa olunur. Bu hususta 3008 sayılı İş Kanununun iş hayatının murakabe ve teftişine ait bulunan 6 ncı fashı hükümleriyle aynı kanunun bu hükümlerle ilgili ceza maddeleri uygulanır.

Merci

MADDE 38. — İş veren veya iş veren vekilleriyle gemi adamları arasında bu kanuna dayanan her türlü hak iddialarından doğan dâvalar geminin bağlı bulunduğu liman mahkemesinde görülür.

MADDE 39. — İş Kanununda veya iş hayatiyle ilgili sair kanunlarda mevcut bulunan «işçi» ve «hizmetli» tâbirleri, bu kanunun bahsi geçen kanunlara atıfta bulunduğu hallerde, gemi adamına mâtuf olarak anlaşılacak suretiyle tatbik olunur.

Sendika

MADDE 40. — Gemi adamları, aralarında 5018 sayılı Kanun hükümleri dahilinde sendikalar kurabilirler.

Asgari ücret

MADDE 41. — İktisadi ve içtimai zaruretler dolayısıyla Çalışma Vekâletince lüzum görülecek yerlerde ve işlerde bu kanunda gösterilen işler karşılığı olarak gemi adamlarına ödenecek ücretlerin en aşağı hadleri ikinci fıkrada yazılı komisyonlar tarafından tesbit olunur.

Bu komisyonlar aşağıda yazılı kimselerden terekübeder:

1. Çalışma Vekâletinin kendi mensupları arasından seçeceği iki kişi;
2. Münakalât Vekâletinin kendi mensupları arasından seçeceği bir kişi;
3. «Denizcilik Bankası Türk Anonim ortaklığı» ndan bir mümessil;
4. Asgari ücretin tesbit edileceği mahalde gemi adamları tarafından kurulmuş bulunan meslek teşekküllerinin kendi âzaları arasından seçeceği iki kişi;
5. Asgari ücretin tesbit edileceği mahalde donatanlar tarafından kurulmuş olan meslek teşekküllerinin kendi âzaları arasından seçeceği bir kişi;

Komisyonun Çalışma Vekâletine mensup âzalarından biri, Çalışma Vekilinin tensibiyle, komisyona başkanlık eder.

Asgari ücretin tesbit edileceği mahalde gemi adamları veya donatanlar tarafından kurulmuş meslek teşekkülleri mevcut değilse, yukarıki fıkrada bahsi geçen gemi adamlarıyla iş verenler o mahalle en yakın bulunan bu kabîl meslek teşekkülleri tarafından seçilir.

Komisyon reylerin ekseriyetiyle karar verir. Bu karar Çalışma Vekilinin tasdiğiyle kesinleşir.

Komisyonların memur âzalarıyla Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığına mensup âzanın yol masrafları, seyahat ve ikamet yevmiyeleri kendilerine dairelerince ödenir.

Komisyonların çalışma ve toplanma zaman ve usulleri, bu komisyonların memur olmıyan âzalarına Çalışma Vekâletince verilecek yol masraflarıyla huzur hakkının miktarları, asgari ücretin tesbitinde nazara alınacak hususlar ve komisyonların gemi adamı ve iş veren âzalarının seçim şekilleri Çalışma Vekâleti tarafından tesbit olunur.

Ceza hükümleri

MADDE 42. — 1. İş akdinin şekli veya muhtevası hakkındaki 4 veya 5 nci madde hükmüne aykırı hareket eden iş veren veya iş veren vekiline 100 liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezası;

2. İş akdinin feshi keyfiyetini alâkalı mercie bildirmiyen iş veren veya iş veren vekili veya kaptan hakkında 100 liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezası;

3. Gemi adamının iadesine mütaallik (17, 18, 19 ve 20) nci maddeler hükümlerine muhalif hareket eden iş veren veya iş veren vekili veya kaptan hakkında 500 liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezası;

4. Bu kanunun 24 nci maddesinde yazılı bulunan fazla saatlerle çalışma ücretlerini veya kanunun 25 nci maddesinin birinci fıkrası hükmüne muhalif olarak işçi ücretlerini yahut da kanunun 26 nci maddesi hükmüne aykırı hareket etmek suretiyle avansları, zaruret olmaksızın, ödemiyen iş veren veya iş veren vekili yahut da kaptana, ödenmiyen ücret veya ücretlerin tutarı yahut da verilmeyen avans veya avansların tutarı miktarında hafif para cezası;

5. Ücret defterinin tutulması hakkında 27 nci madde hükmüne aykırı hareket eden iş veren veya iş veren vekili veya kaptan hakkında 200 liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezası;

6. 29 ncu maddenin işe mükellefiyetine ait hükümlerine muhalif hareket eden iş veren veya iş veren vekili veya kaptan hakkında 200 liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezası;

7. Bu kanunun 31 nci maddesinde bahsi geçen nizamnamede esasa mütaallik ve birinci derecede olarak gösterilmiş bulunan vasıf ve şartlara riayet etmiyen iş veren veya iş veren vekili yahut da kaptan hakkında 500 liradan, bu nizamnamede ikinci derecede olarak gösterilen vasıf ve şartlara riayet etmiyen iş veren veya iş veren vekili yahut da kaptan hakkında ise 250 liradan aşağı olmak üzere hafif para cezası;

8. 41 nci madde gereğince tesbit edilecek ücretleri bahsi geçen maddenin tâyin ettiği tarz ve usullerden başka türlü hesabederek veren veya daha aşağı hallerde ödeyen iş veren veya iş veren vekili yahut da kaptan hakkında 100 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası;

9. 4772, 5417 ve 5502 sayılı kanunlarda yazılı mükellefiyetleri yerine getirmiyen iş veren veya iş veren vekillerine o kanunlarda yazılı para cezaları;

Hükmolunur.

MADDE 43. — Bu kanunun (35) nci maddesi hükmüne muhalif hareket eden iş veren veya iş veren vekili veya kaptan hakkında gemi adamının uğradığı zararın iki misli tutarında ağır para cezası hükmolunur.

(34) ncü madde hükmüne aykırı olarak, gemi adamına hakkı olan yıllık ücretli izni vermiyen veya bu izni vermekle beraber izin süresine ait ücreti gemi adamına tam olarak ödemiyen iş veren veya iş veren vekili hakkında verilmiyen izin süresine tekabül eden ücretin iki misli tutarında hafif para cezası hükmolunur.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içinde iş verenler çalıştırdıkları gemi adamlarıyla bu kanunda yazılı esaslar dâhilinde mukavele akdetmeye mecburdurlar.

İş verenlerin çalıştırdıkları gemi adamlarıyla aralarında mevcut şifahi veya yazılı akitlerinin bu suretle yeniden tanzimi, gemi adamlarının bu yazılı mukavelelere takaddüm eden hizmetlerinden doğan haklarına hâlel getirmez. Birinci fıkra hükmüne riayet etmiyenler hakkında 42 nci maddenin (1) numaralı bendinde yazılı ceza tatbik olunur.

GEÇİCİ MADDE 2. — (22) nci maddede yazılı nizamname çıkarılıncaya kadar bu kanunun şümülüne giren türlü mahiyetteki işler hakkında tatbiki muktazi iş müddetleri, (22) nci maddenin (B) ve (C) fıkralarındaki esaslar da nazara alınmak suretiyle, İcra Vekilleri Heyeti kararıyla tesbit edilerek Çalışma Vekâleti tarafından uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun meriyeti tarihinde gemi adamı olarak çalışmakta olanlar 5502 sayılı Kanunun (9) ncü maddesinin ikinci fıkrasıyla (14), (15), (18), ve (33) ncü maddelerinin tatbikatı bakımından bu kanuna tâbi gemilerde çalışmış ve bu müddet içinde hastalık ve analık sigortası primi ödemiş sayılırlar.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunun meriyeti tarihinde 35 yaşını geçmiş bulunan gemi adamlarından mezkûr tarihten önceki beş yıl içinde gemi adamı olarak veya İş Kanununa tâbi her haugi bir iş yerinde en az bin gün çalışmış olan ve bu hizmet sürelerini göstermek üzere çalışmış oldukları gemi veya iş yerlerinden alacakları belgeleri en geç bu kanunun meriyeti tarihinden itibaren bir yıl içinde İşçi Sigortaları Kurumuna tevdi edenler, 5417 sayılı İhtiyarlık Sigortası Kanununun

5937 sayılı Kanunla değiştirilen geçici 1 nci maddesinde yazılı Őartlarla, fakat bu maddedeki (1 Nisan 1950) kaydı aranmaksızın ihtiyarlık sigortasından faydalanırlar.

MADDE 44. — Bu kanunun (30) ve (36) nci maddeleriyle geçici (3) ve (4) nci maddeleri hükümleri 1 Ocak 1955 tarihinde ve diğer hükümleri ise neřri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 45. — Bu kanun hükümlerini icraya İera Vekilleri Heyeti memurdur.

13 Mart 1954

*Riyaseti Cumhura yazılan tezkerenin tarih ve
numarası : 11 . 3 . 1954 ve 1/712*
*Bu kanunun ilânının Başvekâlete bildirildiğine
dair Riyaseti Cumhurdan gelen tezkerenin tarih
ve numarası : 13 . 3 . 1954 ve 4/204*
Bu kanunun muzakerelerini gosteren zabıtların Cilt Sayfa
cilt ve sayfa numaraları : 26 385
28 889
29 620:628,630:653

[İnikat : 63 — 156 sıra numaralı matbua 63 nci İnikat zaptına bağlıdır.]